

AQUELLA PLAÇA!

La plaça era una joia; no feia gaires anys que l'havien inaugurada. Per a l'ocasió havia vingut el rei! Mireu si n'era d'important, la plaça, no el rei! Perquè d'en "Cametes" ja tothom n'estava tip; era tan poc apte per governar que li va caldre posar algú per dirigir el país, i així va col·locar un dictador, la famosa Dictadura de Primo de Rivera. Quan tothom ja en va tenir el pap ple, el va canviar pel General Barrera, més condescendent, per això en varen dir "*La dictablanda*".

Però tornem a la plaça; ara ja no hi havia ni "dictadura" ni "*dictablanda*", per fi, amb unes eleccions, el poble s'havia declarat republicà!

La plaça era el lloc de reunió per jugar els nois i les noies del barri. Tots recordaren quan encara era un camp desmanegat, que servia per pasturar les cabres dels molts corrals que hi havia al barri, on et venien la llet de cabra, que munyien davant teu mateix.

Ara eren uns jardins molt ben dissenyats, plens d'arbres i flors, amb uns camins amb bancs per poder-hi descansar. Però ara no s'hi podia jugar a pilota; el guarda, amb la seva gorra i el bastó reglamentari, intentava posar ordre a la plaça i els menuts sovint el treien de polleguera xutant la pilota quan ell girava l'esquena, o entrant als parterres per amagar-se quan jugaven a fet i amagar...

Aquell dia, però, els nens, més que jugar, parlaven; sí, es parlava de la nova escola que s'havia inaugurat feia poc; uns l'elogiaven, altres en feien burla.

- Jo no voldria anar a una escola que es diu "el convent dels gossos" – digué un dels nois que anava als "hermanos".
- Li diuen així perquè abans era un convent abandonat i els gossos hi feien vida.
- Però ara ja no es diu així, ara es diu "Ramon Llull".
- Aquest deu ser el nom d'algun d'aquests polítics que ens ha col·locat la República - digué en Joan, que era el noi que sempre anava més ben vestit.
- No – digué la Rosó- crec que és el nom d'un home que va ser molt savi.
- El nom no fa la cosa; el cas és que l'escola és molt bonica, sembla un palau, i té un jardí preciós que ja el voldrien els que van a l'escola dels capellans.

La conversa s'acabà; ja era tard i els pares s'enfadaven molt si no arribaven a l'hora a casa, i tots plegats eren prou obedients.

La República s'anava obrint camí; els partits d'esquerrres tenen fama d'afavorir els treballadors, i aquells polítics tenien molt clar que volien que els nens i les nenes, que el dia de demà serien els ciutadans de la nostra República, fossin els més afavorits.

Per això en arribar l'estiu la colla es dissolgué. Alguns anaren al poble dels pares, on feien contents els avis i ells gaudien de la llibertat dels carrers, per on podien córrer amb tota tranquil·litat. Però la majoria no tenien avis al poble, i aquests foren els més afavorits, ja que anaven a les colònies que l'Ajuntament, gratuïtament, els proporcionava.

En Joan, però, no anà ni a casa dels avis ni de colònies; ells tenien una torre a Cardedeu i allà passaven l'estiu tota la família.

Passà l'estiu i tots tornaren a les respectives escoles, fins i tot algun que anava a escoles privades, acadèmies o religioses, aquell curs va anar al Grup Escolar.

Però la colla continuava un any més; s'anaven fent grans i els jocs canviaven. Ara es divertien espiant les parelles que, assegudes en un banc de la plaça, feien manetes i algun petó escadusser. Si es feien un petó els tiraven una pedreta i si s'abraçaven, dues pedretes. Els enamorats sempre s'asseien als bancs del camí, que creuava diagonalment la plaça. A l'hivern, en els dies curts, hi seien a les fosques i el joc encara era més divertit.

Però passats pocs anys, alguna parella que havia format colla amb tots els nois i noies de la plaça feien manetes en algun banc, llavors, per comptes de tirar les pedres als enamorats, les tiraven als llums, perquè poguessin festejar a les fosques.

Passaren uns anys i aquella República que havia nascut amb tanta alegria començava a trontollar. Vingué un 6 d'octubre que ho capgirà tot. Els sindicalistes s'enfortien i començaren a fomentar les vagues i els aldarulls.

Els pares es veien preocupats. Els nois del grup s'anaven fent grans, molts ja treballaven, algun havia pogut anar a l'institut, però en Joan continuava amb els "hermanos". Ara ja no duia pantaló curt, sinó que lluia un bon pantaló de golf, la darrera moda, i jerses de bona qualitat. Ja no anava a la plaça; tenia nous amics. En realitat, tot s'havien fet grans, ja no eren els nens de la plaça, eren el jovent del barri.

Tornà un altre estiu, però ja no fou com els altres. El govern era de dretes i el poble no n'estava gens content. Des de Madrid, els ministres donaven les seves ordres i feien les seves lleis. Catalunya, Euskadi i Galícia tenien un estatut, però els el varen retallar.

Aquell febrer tornaren a fer-se eleccions i guanyà el Front Popular, un partit d'esquerres amb moltes ganes de fer coses noves.

Però això als militars no els va agradar. Es notava que es movien molt, alguna cosa es veia a venir i començà lluny: a l'Àfrica! Però llavors ja hi havia avions i no els costà gaire situar-se a la Península.

Madrid i Barcelona resistiren l'aixecament militar. A la Ciutat Comtal foren els sindicalistes, armats per fer la revolució, que pararen el cop de l'exèrcit i s'apoderaren de tot Catalunya. La península quedà fraccionada. Els militars portaren el seu govern a Burgos. Madrid resistí heroicament el setge dels feixistes. Però uns i altres feren grans disbarats; no era una guerra entre uns partits i uns altres, era una matança entre germans.

I el jovent encara anava a la plaça; ja no jugaven, xerraven i festejaven. El que no hi anava gaire era en Joan; anava molt sol, i algunes vegades el veien amb altres amics; no buscava mai conversa, saludava i prou.

Començà a escassejar el menjar. Repartiren les llibretes de racionament i, si a algun lloc hi havia menjar, es feien unes cues llarguíssimes.

El més trist de tot varen ser els bombardeigs. El primer va ser des del mar, el vapor Canàries, amb els seus canons dirigits a l'Elizalde, fàbrica de motors d'aviació. Va tocar moltes cases de prop de la plaça. Féu els primers morts civils; era al vespre, gairebé a totes les cases s'estava sopant. A una d'elles entrà un obús pel balcó i va sortir-ne per la galeria. La taula quedà parada, però tota la família havia mort.

Quan s'intensificaren els bombardeigs començaren a fer refugis. Els feien els mateixos veïns, amb poca experiència i, sovint, no reunien les condicions necessàries de protecció.

Aquell barri va estar de sort, ja que els destinaren com a refugi la cripta de la Sagrada Família que, tot i haver estat cremada, tenia les voltes senceres i les punxes, que ja estaven les quatre acabades, eren una bona protecció.

La ràdio avisava del perill de bombardeig i demanava que tots els ciutadans anessin al refugi corresponent.

Els nois de la plaça es trobaven a la cripta de l'església: bancs mig cremats, pedres per tot arreu, bons trossos de guix (que eren de la maqueta que havia de servir de guia per acabar el temple), un tros de punxa, arcs trencats, escales desfetes, etc.

Però per als nois de la colla cada bombardeig era una aventura. Generalment, eren al vespre i tots junts pujaven amb alguna llanterna les escales de les punxes, i per les finestretes, que semblaven espitlleres, veien com el cel que cobria la plaça s'omplia de reflectors. Des de Sant Pere Màrtir, on hi havia els canons de defensa, sortien els raigs de llum que s'encreuaven per poder disparar sobre els avions enemics que els italians enviaven des de Mallorca.

Mai no se'n veien a punt de tir i, si hagués estat així, què hauria passat? L'avió, amb la seva càrrega mortal de bombes, hauria caigut sobre la ciutat. Però, no, mai no va caure un avió enemic sobre Barcelona.

Un dia, però, es pogué veure un gran espectacle. Els avions feixistes havien descarregat les bombes sobre els dipòsits de la Campsa, a can Tunis. Semblava un infern, però era una meravella de colors; tots els vermells i grocs del món eren allà, i algun blau s'alçava fins a esfumar-se. Era una visió macabra, però alhora magnífica, que els qui la varen veure no l'hauran oblidada mai. Aquell dia a en Joan, que també havia pujat amb la colla, li costava dissimular la cara de satisfacció.

La guerra s'allargava i el menjar s'escurçava. Va marxar voluntari el primer noi de la colla, que era molt jove però sentia la necessitat de defensar el seu país. Tots varen admirar-lo per la seva valentia, però varen quedar-se també molt tristos, ja que era un dels més animats de la colla, el que sabia organitzar els jocs més divertits.

L'Anna, la noia amb qui ell havia passat alguna estona al banc del passeig central de la plaça tot fent manetes i parlant-se amorosament, ella sí, fou la que més trista es va quedar, però també va admirar la seva valentia i això va fer-lo estimar més.

No va passar gaire temps que algun altre noi de la colla també va marxar al front. Havien cridat "la lleva del biberó", sí, nois que encara eren criatures hagueren de marxar al front.

- I en Joan? –Varen preguntar-se alguns.

També era de la mateixa edat, però ningú no el va veure marxar. On era? Ja no el veien, ja no venia a la plaça ni es trobaven al refugi, qui sap on havia anat!

Guerra i més guerra: “Quanta guerra!”. Sí, és cert, quanta i massa, batalles i més batalles, morts i més morts, la por ja s’apoderava de molts.

El 26 de gener del 39 les tropes d’en Franco varen entrar “trionfalment” a Barcelona.

Davant hi anaven els “moros”, seguits de les tropes italianes; després, l’exèrcit ben arrenjerat. Allò no era una batalla, era una desfilada.

La primera bandera monàrquica que es veié al barri va ser al balcó de la casa d’en Joan. No es deuria estranyar ningú, perquè al carrer tots els deien “els feixistes”, però no els va passar mai res. El pare tenia un alt càrrec a un banc, i un dels fills també hi treballava. En Joan fou el primer noi que es va veure al barri vestit de falangista, amb una camisa blau marí de popelín, molt ben planxada, la boina vermella com la sang, i una bandera vermella i negra.

Vermella i negra? Sí, els mateixos colors que havien vist tantes vegades en mans dels revolucionaris. Potser és veritat allò que deien els vells: “els extrems es toquen”.

A la plaça ja no hi havia colla; hi feien desfilades els nois vestits de falange i les “margarites” de la secció femenina. S’hi féu una missa de campanya, ja que no es podia fer a l’església, perquè estava cremada.

No tots els nois de la colla tornaren: algun havia mort al front; dos s’exiliaren i tornaren ja fets uns homes, però encara els van quedar uns anys de fer el servei militar. S’havien parat els estudis, els aprenentatges i, en molts, les ganes de viure.

La plaça continuava allà mateix, però molts bancs eren trencats, ja que s’havia fet servir la fusta per fer foc; no hi havia gas ni carbó, i el poc menjar que tenien s’havia de coure. Sí, la guerra, quanta guerra!

Després de llegir tot això ja haureu endevinat que la plaça on va créixer aquell jovent és la plaça de la Sagrada Família.

Maria Vinyeta